

Udviklingen i den internationale og den danske økonomi

DEN INTERNATIONALE ØKONOMI

De vestlige industrilande er inde i et af de største konjunkturtilbageslag i efterkrigstiden. I 1980 steg bruttonationalproduktet i OECD-området, der omfatter USA, Vesteuropa og Japan, kun med 1 pct. og i 1981 ventes i bedste fald nulvækst. Tilbageslaget var i 1980 størst i UK og USA, men afmatningen har i løbet af 1980 bredt sig til hele området.

Olieprisforhøjelserne i sidste halvdel af 1979 og begyndelsen af 1980 formindskede købekraften i de olieimporterende lande og medførte stagnation eller direkte fald i stort set alle OECD-landes industriproduktion i 2. kvartal 1980. Tilbageslaget kom noget senere end ventet, fordi forbrugernes første reaktion var at nedsætte opsparingen.

I forhold til den første oliekrise i 1974-75 har inflationsvirkningen af olieprisforhøjelserne hurtigt udspillet sig, hvilket skyldes, at det i høj grad er lykkedes at holde lønstigningstakten nede. Den funktionelle indkomstfordeling er derved blevet forskudt, så kapitalen får en større andel og lønmodtagerne en mindre.

En række faktorer peger på, at tilbageslaget bliver kortvarigt. Investeringerne vil blive den ekspanderende faktor i økonomien, hvilket skyldes, at der generelt er blevet underinvesteret siden midten af 70'erne, og at tilpasning til de højere oliepriser kræver investeringer i energibesparende teknologi og alternative energiformer. Ændringen af den funktionelle indkomstfordeling vil også stimulere investeringsklimaet.

Placeringen af OPEC-landenes store overskud på eurovalutamarkedet gjorde markedet meget rentefølsomt i 1980. Lande med stor egenproduktion af energi og dermed en relativt gunstig betalingsbalancesituation fik styrket den nationale valuta efter olieprisforhøjelserne.

Dollaren steg således kraftigt overfor DM. Det skyldes de ændrede betalingsbalanceforhold – USA fik et lille overskud, mens Vesttyskland måtte notere et stort underskud på betalingsbalancen, men især det meget høje renteniveau i USA. Nordsøolien og et i lange perioder rekordhøjt renteniveau styrkede pundet i forhold til dollaren.

USA. Præsidentvalget den 4. november resulterede i, at republikanernes kandidat, den forhenværende guvernør for Californien, Ronald Reagan, blev valgt til USA's 40. præsident. Samtidig med præsident Reagan's indsættelse i embe-

det den 20. januar 1981 blev de 52 amerikanske gidsler i Iran frigivet efter forhandlinger mellem præsident Carter's udsending og iranske regeringsembetsmænd i Algeriet. Gidslerne blev frigivet efter 444 dages fangenskab. Prisen på frigivelsen var en ophævelse af indefrysningen af de iranske tilgodhavender i USA, som beløb sig til omkring 9 mia. dollars.

I sidste halvdel af 1980 kunne der spores et opsving i den amerikanske økonomi. Inflationen forblev imidlertid høj – forbrugerpriserne steg i fjor i gennemsnit med $13\frac{1}{2}$ pct. – og myndighederne strammede derfor pengepolitikken. Resultatet var en fordobling af prime rate fra august til december, hvor den nåede $21\frac{1}{2}$ pct. Denne stramning ventes at medføre et dyk i den økonomiske aktivitet i år.

I fjor havde den amerikanske lønmodtager et reallønsfald på ca. 5 pct. (d.v.s. i samme størrelsesorden som den danske). Arbejdsløsheden steg fra knapt 6 pct. i 1979 til godt 7 pct., og erhvervenes faste investeringer blev reduceret med et par procent. Boligbyggeriet faldt med over 20 pct.

Vesttyskland. I år bliver vesttysk økonomi præget af det tilbageslag, der satte ind i 2. kvartal 1980.

Industriproduktionen steg med ca. 1 pct. i 1980 efter en stigning på 5,4 pct. i 1979. Aktiviteten var faldende året igennem, og i 4. kvartal var industriproduktionen godt 4pct. lavere end året før. Især bilindustrien blev hårdt ramt med et fald i produktionen på 10 pct.

Arbejdsløshedsprocenten holdt sig i 1980 uforandret på 3,8 pct., men ventes at stige til ca. 5 pct. i år.

Underskuddet på betalingsbalancens løbende poster steg fra 10 mia. DM i 1979 til ca. 30 mia. DM i fjor, og da renten i andre lande var betydeligt højere end den vesttyske, var resultatet kapitalflugt og en internationalt set svag DM.

Storbritannien er det vesteuropæiske land, hvor krisen satte sine dybeste spor i fjor. I september 1980 lå industriproduktionen således på det laveste niveau siden 1968 og var 11 pct. mindre end gennemsnitsniveauet for 1979.

Margaret Thatcher's kamp mod inflationen synes derimod at give resultat. Forbrugerprisstigningerne blev reduceret fra 22 pct. til godt 15 pct. i 1980, og lønudviklingen er tilsyneladende også ved at komme under kontrol. Efter en stigningstakt på 20 pct. i 1980 peger overenskomsterne i retning af en stigningstakt på 10–12 pct. i år. Arbejdsløsheden er nu den største siden 30'ernes krise og ventes at stige yderligere i 1981. Ved udgangen af 1980 var der over 2 mio. ledige, hvilket svarer til godt $8\frac{1}{2}$ pct. af arbejdsstyrken. Takket være Nordsø-oilen fik Storbritannien et overskud på betalingsbalancens løbende poster i fjor på et par milliarder pund.

Sverige fordoblede betalingsbalanceunderskuddet i fjor. Trods faldende økonomisk aktivitet i år ventes underskuddet at forblive omkring 20 mia. Skr. Målt

i faste priser stagnerede eksporten i 1980, mens importen lå 3 pct. over 1979-niveauet.

Forbrugerpriser og lønninger stiger nu hurtigere end OECD-gennemsnittet. I 1980 lå forbrugerpriserne i gennemsnit 14 pct. højere end i 1979.

Produktionsudviklingen blev påvirket af forårets storkonflikt, og industriproduktionen lå for året som helhed på samme niveau som i 1979.

Det store underskud overfor udlandet har bevirket et sporskifte i svensk økonomisk politik, idet den offentlige sektors budgetunderskud er kommet i fokus, samtidig med at pengepolitikken gradvis er blevet strammet for at tvinge svenske virksomheder til at optage lån i udlandet.

Momsen og en række punktafgifter blev forhøjet i august 1980, ligesom der iværksattes en spareplan, der skulle begrænse væksten i de offentlige udgifter. Underskuddet på statsbudgettet var i fjor 55 mia. Skr. svarende til 11 pct. af bruttonationalproduktet.

DANSK ØKONOMI

Udsigterne for dansk økonomi vinteren 1980-81

I de seneste måneder har der været flere lyspunkter i den økonomiske udvikling. Inflationen og lønpresset er aftaget, diskontoen er nedsat 2 pct., merimporten og dermed også betalingsbalanceunderskuddet er blevet kraftigt reduceret. En følge af denne gunstige udvikling var suspensionen af pengeinstitutternes udlånsloft i november i fjor.

Alligevel er den økonomiske situation som helhed blevet mere tilspidset og alvorlig, som Det økonomiske Råds formandsskab skrev i sin rapport fra november 1980: »Byggeriet og landbruget befinder sig i en egentlig krisesituation, men også i mange andre erhverv og brancher er virksomhederne udsat for et stærkt finansielt og økonomisk pres, til dels som følge af bygge- og landbrugs-krisen. Der sker mange virksomhedsindskrænkninger og -lukninger. Arbejdsløsheden har i den senere tid været stærkt stigende.«

Den indenlandske økonomiske aktivitet falder yderligere i 1981. I fjor blev bruttonationalproduktet reduceret med 1 pct. målt i faste priser, og i år forudses en lignende tilbagegang. Noget tyder derfor på, at betalingsbalanceproblemet søges løst ved via en levedødsreduktion at reducere importen i stedet for at løse problemer gennem øget eksport via en produktionsforøgelse. Der er hermed fare for at den økonomiske udvikling kommer ind i en »ond cirkel«. De underliggende kræfter i økonomien, udsigten til en fortsat bytteforholdsforringelse og de stadigt stigende nettorentudgifter på udlandsgælden forøger igen presset på betalingsbalancen fra midten af 1981. Levefoden skal derfor sættes yderligere ned, hvis regeringens betalingsbalancemålsætning om et underskud på 8-9 mia. kr. i 1984 skal opfyldes.

Alternativt skal målsætningen nås ved øget produktion. Dette er så langt at

foretrække, fordi reduktionen i levestandard i så fald bliver mindst. Men øget produktion kræver større investeringer. Og det betyder, at den økonomiske politik fremover i højere grad må tage hensyn til erhvervslivet, således at indtjeningsmulighederne bedres, så det igen gøres attraktivt at foretage investeringer i produktionsmidler m. v. Det betyder også, at den økonomiske politik må tilrettelægges således, at vores konkurrenceevne overfor udlandet forbedres ved en kombination af indkomstpolitik, kronekursjusteringer og andre foranstaltninger, der øger dansk erhvervslivs konkurrenceevne og dermed produktionen i betalingsbalanceerhvervene. Det er derfor vigtigt igen at få gang i erhvervsinvesteringerne, som nu er faldet støt siden 1973-74. Erhvervsinvesteringerne er dermed blevet så små, at der er fare for, at de indenfor en overskuelig årrække ikke længere er store nok til at dække afskrivningerne, d.v.s. at det eksisterende kapitalapparat begynder at mindske.

Udviklingen i eksport og offentligt forbrug var i fjor faktorer der stimulerede den økonomiske aktivitet, idet begge realt voksede omkring $5\frac{1}{2}$ pct. I år bliver det sandsynligvis kun det offentlige forbrug, der har en ekspansiv virkning på økonomien. Den dystre internationale konjunktursituation peger således i retning af et realt fald i vareeksporten i år. For industrieksporten vedkommende var der allerede en mindre mængdemæssig tilbagegang i 4. kvartal 1980 sammenlignet med samme kvartal 1979, og eksportordreindgangen og -ordrebeholdningen er faldet siden juli i fjor.

Det private forbrug skønnes i år at blive reduceret med omkring $2\frac{1}{2}$ pct. målt i faste priser efter et fald på knapt 4 pct. i fjor. Mens forbrugstilbagegangen sidste år i udpræget grad var rettet mod transportforbruget, som faldt med 17 pct. målt i faste priser, ventes nedgangen i år i stedse større omfang at rettes mod mere gængse forbrugsvarer og her specielt de varige forbrugsgoder. Salget af beklædning m. v. skønnes at blive omkring 10 pct. mindre målt i faste priser end i 1979, mens salget af varige forbrugsgoder kan falde op til 15-20 pct.

Efter en nedgang på $22\frac{1}{2}$ pct. i boliginvesteringerne i fjor skønnes disse at falde yderligere i år til trods for at regeringen har gennemført flere foranstaltninger for at stimulere byggeriet. Dette skyldes dels, at boliginvesteringerne i år naturligt bliver påvirket i nedadgående retning af den store reduktion i påbegyndelserne i fjor, og dels at antallet af påbegyndelser falder yderligere i år. Baggrunden for at påbegyndelserne skulle falde igen i år er udsigten til fortsat reallønstilbagegang for gennemsnitslønmodtageren og prisfaldet i den eksisterende boligmasse. Fortsætter priserne på ældre parcelhuse med at falde, mens nybyggede huse følger den almindelige omkostningsudvikling, vil »prisgabets« mellem gamle og nye huse blive større, og det vil tendere mod at sætte det private boligbyggeri helt i stå.

De faste erhvervsinvesteringer faldt i fjor med ca. 10 pct. målt i faste priser, og nedgangen ventes at fortsætte i år. Mens faldet i fjor især var koncentreret omkring maskiner og transportmidler, ser det i år ud til, at det især bliver investeringsaktiviteten i erhvervsbyggeriet, der går ned.

PRODUKTON OG BESKÆFTIGELSE

Industrien. Konjunkturedgangen afspejles mere og mere tydeligt i industriens ordre- og omsætningssituation. Målt i faste priser lå såvel omsætning som ordreindgang og ordrebeholdning i sidste halvdel af 1980 væsentligt lavere end året før, og tilbagegangen vedrører ikke længere kun hjemmemarkedet, men også eksportmarkedet.

I september-november 1980 faldt de omsatte eksportmængder således med et par procent sammenlignet med de samme måneder i 1979, mens eksportordreindgang og -beholdning hver især blev mindsket med omkring 5 pct. også målt i faste priser. Nedgangen på hjemmemarkedet var væsentlig større. De omsatte mængder faldt 12 pct., mens ordreindgang og -beholdning blev reduceret med henholdsvis rundt regnet 15 og 25 pct.

Beskæftigelsen i industrien er da også kraftigt på retur. Antallet af beskæftigede arbejdere og funktionærer var således ved udgangen af oktober 1980 17.500 mindre end året før svarende til et fald på knapt 5 pct.

Industriens ordre- og omsætningssituation: Hovedområder – årlig ændring i pct. september-november 1980 i forhold til september-november 1979.

	Omsætning (lb. priser)	Pris	Omsætning (mængde)	Ordre- indgang	Ordre- beholdning
Industri i alt excl. skibsværfter	3	12	- 6	1	-2
heraf:					
Investeringsgodeindustri	0	10	- 8	-6	-3
Mellemproduktindustri	- 5	17	-13	-6	-2
Forbrugsgodeindustri	11	8	0	9	0

Nedenstående tabel viser ordre- og omsætningssituationen for de enkelte brancher.

Industriens ordre- og omsætningssituation: Brancher – årlig ændring i pct. august-oktober 1980 i forhold til august-oktober 1979.

	Omsætning (lb. priser)	Pris	Omsætning mængde	Ordre- indgang	Ordre- beholdning
Nærings- og nydelsesmiddelindustri	17	8	7	16	- 5
Tekstil, beklædning og læderindustri	2	7	- 5	0	6
Træ- og møbelindustri	- 9	12	-18	-12	-17
Papir og grafisk industri	8	15	- 6	10	14
Kemisk industri	- 2	20	- 6	- 4	12
Sten-, ler- og glasindustri	-13	17	-26	-18	-13
Jern- og metalværker og støberier	- 3	12	- 9	1	-12
Jern- og metalindustri excl. skibsværfter	5	10	- 5	- 7	- 1
Anden industri	9	13	- 4	31	8

Arbejdsløshedssituationen. Antallet af arbejdsløse stiger fortsat hurtigt. Det sæsonkorrigerede arbejdsløshedstal er steget med 27.300 fra august til november mod 24.500 i den foregående 3-måneders periode. I 1980 lå det gennemsnitlige antal registrerede ledige på ca. 178.000, hvilket svarer til en arbejdsløshedsprocent på $6\frac{3}{4}$. Til sammenligning var ledighedsprocenten i 1979 på 6,1.

UDENRIGSHANDEL OG BETALINGSBALANCE

Vareeksporten lå på et relativt højt niveau igennem det meste af 1980. Den reale fremgang blev på ca. $5\frac{1}{2}$. Fremgangen var størst i begyndelsen af året, men holdt sig længe bedre end ventet. Målt i faste priser voksede eksporten i 1. kvartal med 15 pct. og i 2. kvartal med 5 pct. sammenlignet med de tilsvarende kvartaler i 1979. Stigningen ebbede imidlertid ud i 3. kvartal og blev vendt til et mindre fald i 4. kvartal.

For perioden januar-november 1980 har Danmarks Statistik opgjort eksporten til 86,1 mia. kr. eller 21,3 pct. mere end i den samme periode 1979. Industrieksporten voksede med 23,8 pct. til 57,9 mia. kr. og landbrugseksporten incl. kød- og mælkekonserver med 15,9 pct. til 20,3 mia. kr.

I modsætning til vareeksporten faldt vareimporten realt i fjor. Nedgangen blev på ca. $8\frac{1}{2}$ pct. og skyldes først og fremmest fald i importen af transportmidler, olie m. v. samt til dels maskiner og andet kapitaludstyr. Derimod er importen af forbrugsvarer kun faldet beskedent.

I de første elleve måneder af 1980 er vareimporten opgjort til 99,4 mia. kr. eller 12,7 pct. mere end i den tilsvarende periode 1979.

Den samlede indførsel og udførsel i 1979 og 1980 (værdi i mio. kr.)

	Indførsel		Udførsel		Merindførsel	
	1979	1980	1979	1980	1979	1980
Januar	6.974	9.941	5.360	7.692	1.614	2.229
Februar	6.682	9.933	5.328	8.000	1.354	1.933
Marts	8.309	10.292	7.097	8.315	1.212	1.977
April	7.417	9.605 ¹⁾	6.374	7.549	1.043	2.056 ¹⁾
Maj	8.367	6.913 ¹⁾	6.226	7.568	2.141	- 655 ¹⁾
Juni	7.636	10.433 ¹⁾	6.484	8.207	1.152	2.226 ¹⁾
Juli	7.665	8.062 ¹⁾	5.308	6.361	2.357	1.701 ¹⁾
August	8.403	7.472	6.335	7.210	1.968	262
September	7.904	9.109	6.930	8.444	974	665
Oktober	9.582	9.102	7.845	8.836	1.737	266
November	9.217	8.524	7.567	7.825	1.650	699
Jan.-Nov.	88.152	99.369	70.953	86.073	17.205	13.296
December	8.681		6.409		2.272	
Aret i alt	96.839		77.361		19.478	

¹⁾ Påvirket af ændret opgørelsesmetode.

Handelsunderskuddet faldt brat i midten af 1980. Mens merimporten i perioden juli 1979 til juni 1980 beløb sig til 22 mia. kr. (sammenlignelige tal) eller det højeste nogen sinde, var merimporten i 2. halvdel af 1980 kun på rundt regnet 4 mia. kr. svarende til mere end en halvering af handelsunderskuddet.

I månederne januar-november er merimporten (officielle tal) opgjort til 13,3 mia. kr. eller 22,7 pct. mindre end i 1979. Opgøres importen efter de samme regler som i 1979, bliver handelsunderskuddet knapt 1 mia. kr. større.

Baggrunden for at handelsbalanceforbedringen ikke blev større til trods for en real eksportfremgang på $5\frac{1}{2}$ pct. er den kraftige forringelse af bytteforholdet. Importpriserne steg omkring 6 pct. mere end eksportpriserne, og bytteforholdsforringelsen fra 1978 til 1980 blev derved på 12 pct. eller lige så stor som fra 1973 til 1974 under den 1. oliekrise.

Danmarks Statstiks foreløbige opgørelse af betalingsbalancen i 1.-3. kvartal 1980 viser et underskud på de løbende poster på 11,4 mia. kr. mod 10,8 mia. kr. i samme periode 1979. Opgørelsen er imidlertid påvirket af den administrative ændring indenfor toldvæsenet. For at tallene kan sammenlignes, skal det officielle tal tillægges ca. 800 mio. kr.

Det fremgår af følgende tabel, hvordan de enkelte poster på betalingsbalancen har bidraget til det officielle underskud.

Betalingsbalancens løbende poster

Mia. kr.	I-III kv. 1979	I-III kv. 1980	Stigning
Nettoudgifter			
1. Import (fob)	67,6	79,7	12,0
2. Eksport (fob)	-55,3	-68,3	-13,7
3. Underskud på varebalance (1+2)	12,3	10,8	- 1,6
4. Søtransport	- 2,0	- 2,6	- 0,6
5. Rejser	0,8	0,9	0,1
6. Andre tjenester m.m.	- 4,0	- 5,0	- 1,0
7. Underskud på vare- og tjenestebalance (3+4+5+6)	7,1	4,1	- 3,1
8. Renter, udbytter o. lign.	4,9	7,6	2,6
9. De europæiske Fællesskaber	- 2,7	- 1,9	0,8
10. Ensidige overførsler	1,5	1,6	0,2
11. Underskud på løbende balance (7+8+9+10)	10,8	11,4	0,6

Som følge af afrunding kan summen af de enkelte tal i tabellen afvige fra totalerne.

Underskuddet på vare- og tjenestebalancen blev mærkbart reduceret. Men stigningen i nettorentoudgifterne var så stor, at den stort set opvejede forbedringen. For 1980 som helhed ventes nettorentoudgiften at nå op på 10,5 mia. kr. mod 6,9 mia. kr. i 1979.

FORBRUG OG INVESTERING

Forbrug. Efter en real stigning i det private forbrug i 1979 på 3 pct. faldt det i fjor med knapt 4 pct. Det er det største fald i efterkrigstiden, og der forudses yderligere tilbagegang i år. Privatforbruget lå dermed i fjor på et lavere niveau end i de foregående fire år, men dog fortsat 7 pct. højere end i 1975. Målt i løbende priser steg privatforbruget med 13 mia. kr. til 209 mia. kr. i fjor.

Den del af det private forbrug der benyttes til bolig og brændsel stiger fortsat. I 1980 tegnede denne udgiftspost sig for 27 pct. og i 1979 for 26 pct. af forbruget. Til sammenligning var andelen i 1970 på 18 pct.

Udgifterne til transport faldt derimod i 1980 i såvel løbende som faste priser. Danmarks Statistik anslår den reale tilbagegang til 17 pct. og dermed nåede transportforbruget ned på samme niveau som i begyndelsen af 1970'erne.

Nedgangen i transportforbruget skyldes bl. a., at salget af nye biler er gået kraftigt ned. I de første 10 måneder af 1980 blev der nyregistreret 66.600 personbiler svarende til et fald på 42,5 pct. i forhold til samme periode 1979. For 1980 som helhed skønnes antallet af nyregistreringer kun at nå op på 75.000 eller ca. 4.000 færre end i 1974.

Først i anden række har forbrugsnedgangen ramt de mere gængse detailhandelsvarer. Detailomsætningsindekset lå målt i faste priser knapt 1 pct. lavere i 1. kvartal 1980 end i samme kvartal 1979. Nedgangen i 2. og 3. kvartal var på et par procent, mens faldet i oktober-november var vokset til 4 pct.

Salget af nærings- og nydelsesmidler holdt sig på et højt niveau og var fortsat i juli-oktober større end i 1979. Salget af beklædning lå i 1. kvartal 1980 knapt 4 pct. højere end i 1. kvartal 1979. 2. og 3. kvartal viste fald på 4 og 6½ pct., mens tilbagegangen i oktober-november var på 7½ pct. Salget af varige forbrugsgoder stagnerede i 1. kvartal, mens afsætningen i 2. kvartal faldt med 7 pct. I sidste halvdel af året var salgsnedgangen – stadig målt i faste priser – på ca. 11 pct.

Investeringer. Danmarks Statistik skønner, at de faste erhvervsinvesteringer i fjor faldt med 15 pct. i faste priser. Boliginvesteringerne gik ned med 22½ pct., erhvervenes faste investeringer med 10 pct. og de offentlige investeringer med 19 pct.

Erhvervsinvesteringer. For erhvervsinvesteringernes vedkommende faldt importen af maskiner og andet kapitaludstyr med 6 pct. målt i faste priser i de første tre kvartaler af 1980 sammenlignet med året før. I samme periode mindskedes investeringsgodeindustriens hjemmemarkedsleverancer med ca. 4 pct., mens antallet af nyregistrerede vare- og lastbiler faldt 20 pct.

Entreprenørforeningen skønner, at det påbegyndte erhvervsareal i fjor faldt med omkring 30 pct. Påbegyndelserne af fabrikker og værksteder blev reduce-

ret med ca. 20 pct., mens påbegyndelserne af avlsbygninger til landbruget næsten blev halveret.

Boligbyggeri. Antallet af påbegyndte boliger faldt i de første 10 måneder af 1980 med 36 pct. til 17.066. For året som helhed skønnes antallet af påbegyndelser at ligge omkring 19.000 eller på samme niveau som i begyndelsen af 1950'erne. Nedgangen er koncentreret omkring parcelhusbyggeriet. I januar-oktober blev der kun påbegyndt 9.994 parcelhuse med privat bygherre eller halvt så mange som i samme periode 1979. Derimod er antallet af påbegyndte ejerlejligheder stigende, idet der blev påbegyndt 1.699 eller 659 flere end i de første 10 måneder af 1979. Påbegyndelserne af almennyttigt boligbyggeri lå stort set uforandret fra 1979 til 1980.

PRIS- OG LØNUDVIKLINGEN

Målt i forhold til samme måned året før kulminerede prisstigningstakten i marts-april måned for derefter at aftage frem til efteråret. Ved udgangen af 1980 var der imidlertid begyndende tegn på, at inflationen igen accelererede primært som følge af stigningen i dollar-kursen og råvarepriserne.

Priser og lønninger – pct. ændring i forhold til samme måned året før

	Råvare- prisindeks		Engros- prisindeks		Forbruger- prisindeks		Industriarbejdernes timelønsindeks	
	1979	1980 ¹⁾	1979	1980	1979	1980	1979	1980
Januar	-2,7	62,8	3,7	17,4	6,7	12,8	10,1	13,1
Februar	2,1	67,4	4,1	18,1	6,9	13,3	9,9	13,2
Marts	5,8	72,6	5,0	20,0	7,0	13,9	9,1	12,6
April	9,6	67,0	5,5	19,9	7,0	14,3	10,6	12,6
Maj	13,4	63,1	6,8	18,3	7,8	14,1	9,9	12,0
Juni	21,7	54,6	8,6	16,6	8,6	13,3	10,7	11,6
Juli	31,2	41,2	9,5	16,6	10,8	12,8	10,1	12,3
August	34,8	37,3	10,0	15,6	12,3	11,3	10,0	12,6
September	38,5	35,9	11,8	15,0	12,8	10,6	13,2	9,3
Oktober	40,6	38,0	13,1	14,8	11,3	10,7	13,2	8,4
November	45,4	37,4	13,5	14,6	11,7	10,6	13,6	
December	54,6		15,3		11,8		13,5	

¹⁾ 1979-vægte.

Råvarepriserne var i november 1980 37,4 pct. højere end i november 1979. Råvarepriserne steg i fjor med ca. 50 pct. og er nu 3½ gang større end i 1970. Oliepriserne lå i fjor omkring ⅔ højere end i 1979, og er nu 7 gange større end i 1970.

Engrospriserne var i november 1980 14,6 pct. højere end i samme måned året før. Priserne på de importerede varer steg 17,8 pct., mens de dansk-producerede varer havde prisforhøjelser på 12,1 pct.

Forbrugerpriserne lå i november 1980 10,6 pct. højere end i november 1979. Nettoprisindekset, der opgøres excl. moms og punktafgifter, var i oktober 9,5 pct. højere end året før. For 1980 som helhed lå forbrugerpriserne godt 12 pct. højere end i 1979, mens stigningen i nettoprisindekset var på knapt 11 pct. Dermed lå inflationen i såvel 1979 som i fjor på samme niveau som i OECD-området. Det er en pæn placering i sammenligning med de foregående år, hvor inflationen i Danmark lå over udlandets.

Lønudviklingen. Industriarbejdernes timelønsindeks var i oktober 8,4 pct. højere end i oktober 1979, hvilket stort set svarede til stigningen i månedslønindekset for industriens funktionærer.

Arbejdsgiverforeningens lønstatistik viser, at lønglidningen aftog noget i 2. kvartal 1980. En udvikling der ventes at fortsætte i takt med den stigende arbejdsløshed. Fra 2. kvartal 1979 til 2. kvartal 1980 steg den gennemsnitlige timefortjeneste for faglærte mænd med 5,19 kr., heraf udgjorde lønglidningen 3,58 kr. Kvartalet før var lønglidningen 3,88 kr.

Danmarks Statistisk foreløbige lønstatistik for statsansatte viste en samlet lønfremgang på 6,9 pct. i 1979 sammenlignet med 1978. Til sammenligning steg månedslønindekset for industriens funktionærer i samme periode med 10,8 pct.

PENGE- OG KAPITALMARKEDET

Det efterhånden mere end 10 år gamle udlånsloft for pengeinstitutterne blev suspenderet den 28. november 1980 ifølge aftale mellem Danmarks Nationalbank og Den Danske Bankforening. Suspensionen af udlånsloftet indebærer ikke en udvidelse af den indenlandske kredit. Nationalbanken understregede udtrykkeligt, at målsætningen for pengepolitikken ikke er ændret. Det betyder, at udlånsforøgelsen fra ultimo september 1980 til udgangen af juni 1981 skal holdes inden for en ramme på 6 pct. De hidtidige begrænsninger vedrørende adgangen til at yde forbrugslån videreføres. Ændringen består derfor i, at banker, sparekasser og andelskasser nu hver især har et fælles loft for kreditudvidelsen i stedet for et individuelt.

Selv under den fælles 6 pct.s ramme kan de enkelte pengeinstitutter imidlertid ikke efter forgodtbefindende øge deres udlån. Likviditeten til udlånsfremgangen skal modsvares af en indlånsfremgang – ikke af lån via pengemarkedet og Nationalbanken eller ved salg af værdipapirer.

Suspensionen af udlånsloftet indebærer, at pengepolitikken fremover i endnu højere grad end tidligere skal regulere kreditmulighederne via en påvirkning af

renteniveauet og rentestrukturen, hvilket specielt i perioder med valutauro kan medføre endog meget store rentestigninger på den kortere del af markedet. Sammenhængen mellem det indenlandske og udenlandske renteniveau er dermed blevet forstærket.

Også udlånsmulighederne via realkreditinstitutterne lempedes i fjor. Således blev finansieringen af boligbyggeriet forbedret, så realkreditlånene nu må dække op til 80 pct. af den kontante anskaffelsessum, mens de kun dækkede knapt 60 pct. i begyndelsen af 1980.

Derudover blev låneområdet udvidet til også at dække max. 90 pct. af »rimelige« udgifter til vedligeholdelse, opretning og forbedringer i den eksisterende boligmasse (dog minus evt. offentlig støtte).

Renten på obligationsmarkedet var svagt stigende i slutningen af 1980. I januar 1981 vendte billedet og renten faldt især på de kortere løbende papirer. Således gav de korte statsobligationer (10 pct. stat 1978-86) en effektiv rente på 19,6 pct. ultimo december 1980, mens renten den 22. januar 1981 var faldet til 18,8 pct. I samme periode faldt renten på 10 pct. 20-årige obligationer fra 19,5 pct. til 19,2.

23.1.81

Anne-Katrine Pilegaard

Indeks

ØKONOMI OG POLITIK

54. årgang 1980

<i>Ole P. Christensen: Om analyse af kategorielle data: En kommentar til en kritisk kommentar</i>	3
<i>Erik Jørgen Hansen: Nogle værdimæssige problemer i levkårsforskningen – illustreret ved den danske velfærdsundersøgelse</i>	9
<i>Johannes Thestrup Pedersen: Sammenhængen mellem demokratiske værdier og normer belyst ved en fynsk undersøgelse</i>	24
<i>Flemming Hansen: Sociale indikatorer i Danmark</i>	44
<i>Klavs A. Holm og Carsten Poulsen: Problemer ved anvendelsen af begrebet magt i en empirisk undersøgelse af politiske beslutninger</i>	62
<i>Bent Essinger: El Salvador – et dilemma i udvikling</i>	80
<i>Henrik Mørkeberg: Overarbejdets udbredelse</i>	103
<i>Gustav Kristensen: Embargo og embargoledere</i>	125
<i>Peter Neersø: Nyere tendenser i imperialismen og u-landenes udvikling</i>	140
<i>Johannes Andersen: De centralstyrede massepartier</i>	152
<i>Ole Hyldtoft: Industrien og staten i 1930'erne. – Industrirådets ændrede rolle og politik under 30'ernes krise</i>	167
<i>Jørgen Rosted: Danske erfaringer ved makroøkonomisk planlægning</i>	211
<i>Inge Thygesen: Flerniveau-planlægning af det offentliges udgiftspolitik</i>	218
<i>Kjeld Møller Pedersen og Jørn Henrik Petersen: Økonomiens politik – politikens økonomi</i>	231
<i>Niels Kærgård: Magt og oprør fra midten</i>	252
<i>Palle Ove Christiansen: Lokalkultur og officiel »kultur«</i>	271
<i>Hans Kristensen: Planlægningsperspektiver i Lavindkomstkommissionens sekretariats arbejde</i>	305
<i>Gitte Haslebo: Kvindepolitiske perspektiver i Lavindkomstkommissionens arbejde</i>	318
<i>Jens Frøslev Christensen: Perspektiver for beskæftigelse og arbejdsløshed i lyset af den erhvervsmæssige og teknologiske udvikling</i>	334
<i>Anders Mathiesen: Velfærdsfordeling eller fordeling af arbejdskraft – Lavindkomstkommissionens analyser af efterkrigstidens uddannelsespolitik i Danmark</i>	353
<i>Finn Valentin: Brud og reproduktion af samfundsmæssige magtforhold</i>	374
Udviklinger i den internationale og den danske økonomi	89, 199, 295, 395